

FRÁSÖGN

af vorþingi Norðurlandaráðs í Kaupmannahöfn 8.-9. apríl 2019.

Af hálfu Íslandsdeildar Norðurlandaráðs sóttu þingið Silja Dögg Gunnarsdóttir formaður, Oddný G. Harðardóttir varaformaður, Kolbeinn Óttarsson Proppé, Steinunn Þóra Árnadóttir, Anna Kolbrún Árnadóttir og Guðmundur Ingi Kristinsson, auk Helga Þorsteinssonar ritara. Svandís Svavarsdóttir heilbrigðisráðherra kom einnig á þingið. Vorþing Norðurlandaráðs var að þessu sinni haldið á Marriott-hótelinu í Kaupmannahöfn.

Á fundi forsætisnefndar Norðurlandaráðs var meðal annars samþykkt tillaga sem upprunalega er komin frá flokkahópi miðjumanna þar sem hvatt er til aukins einkaréttarlegs samstarfs milli norrænu landanna. Lagt er til að opnaður verði sameiginlegur gagnabanki með upplýsingum um réttarheimildir og að tekið verði upp að nýju einkaréttarlegt löggjafarsamstarf milli landanna þannig að hægt verði að samræma löggjöf á þeim sviðum þar sem stjórnsýsluhindranir verða til. Rædd var tillaga frá miðflokkahópnum um stofnun norrænna sjónvarpsverðlauna sem upphaflega var lögð fram árið 2015. Hún hefur verið rædd ítrekað á vettvangi Norðurlandaráðs, send til umsagnar og umskrifuð nokkrum sinnum. Meiri hluti forsætisnefndarmanna vildi nú ljúka málsmeðferðinni og fella tillöguna. Fulltrúar miðflokkahópsins gerðu fyrirvara við þá ákvörðun og því verður tillagan rædd á Norðurlandaráðsþingi. Samþykkt var tillaga frá flokkahópi norrænna vinstri grænna um að draga úr loftslagsáhrifum starfsemi Norðurlandaráðs og gera hana umhverfisvænni. Skrifstofu Norðurlandaráðs hefur verið falið að leita leiða til að ná þessum markmiðum. Samþykkt var tillaga um að kanna möguleika á nánara samstarfi Norðurlandaráðs við skoska þingið, en fulltrúar þess hafa leitað eftir slíkri samvinnu. Ráðgert er að embættismenn frá þinginu heimsæki skrifstofu Norðurlandaráðs til að fara yfir málin. Samþykkt var að Norðurlandaráð taki þátt í loftslagsráðstefnu Sameinuðu þjóðanna í Síle í desember.

Paula Lehtomäki, nýr framkvæmdastjóri Norrænu ráðherranefndarinnar, kom á fund forsætisnefndar. Hún fjallaði um fjárhagsáætlun norræns samstarfs og um nýja framtíðarsýn fyrir samstarfið sem samstarfsráðherrarnir vinna að undir forystu Íslendinga sem eru í formennsku fyrir Norrænu ráðherranefndina á þessu ári. Forsætisnefndarmenn sem til máls tóku óskuðu margir eftir að Norræna ráðherranefndin hefði aukið samráð við Norðurlandaráð um mótun fjárhagsáætlunar og í öðrum málum. Britt Lundberg, þingmaður frá Álandseyjum og fyrrverandi forseti Norðurlandaráðs, kvartaði jafnframt yfir því ráðherrarnir legðu ekki alltaf nægilega áherslu á norrænt samstarf.

Í tengslum við vorþingið var haldinn umræðufundur með norrænum frambjóðendum til Evrópuþingsins frá Danmörku, Svíþjóð og Finnlandi. Þar var rætt um Norðurlönd eftir Brexit, umhverfismál og varnar- og öryggismál. Frambjóðendurnir voru sammála um það að með útgöngu Bretlands úr Evrópusambandinu væru Norðurlöndin að missa náinn og mikilvægan bandamann og til að tryggja að rödd þeirra væri áfram sterk innnan ESB þyrftu þau að starfa enn nánar saman.

Þema þingfundar Norðurlandaráðs var að þessu sinni kynjajafnrétti sem forsenda lýðræðis. Steinunn Þóra Árnadóttir gerði að umtalsefni svonefnda samtvinnun (e. intersectionality) en það er hugtak innan kynjafræði sem tekur til mismunandi þátta sem hafa áhrif á stöðu kvenna í samfélaginu, meðal annars fötlunar, efnahagslegrar stöðu og uppruna og svo framvegis, til viðbótar við það sem tengist því beinlínis að þær eru konur. „Konur – ef út í það er farið einnig karlar – eru ekki einsleitur hópur og til að ná fram bæði kynjajafnrétti

og jafnrétti í víðara skilningi verður því að hafa í huga að það er ekki til einhver ein leið eða ein lausn sem gagnast til að ná markmiðinu,” sagði Steinunn Þóra meðal annars. Svandís Svavarsdóttir heilbrigðisráðherra sagði frá ráðstefnu sem halda á í haust á Íslandi í tengslum við formennsku Íslands í Norrænu ráðherranefndinni þar sem meðal annars verður fjallað um MeToo-málefni. Líkt og Steinunn Þóra gerði hún að umfjöllunarefni mismunandi stöðu ólíkra hópa kvenna „Afhjúpun MeToo dregur fram þá staðreynd að ofbeldi gegn konum er svo algengt að það er næstum því hversdagslegt. Það á sér stað alla daga, í öllum lögum samfélagsins og getur tekið á sig ólíkar myndir. Ofbeldi gegn fötluðum konum getur til dæmis átt aðrar birtingarmyndir en gegn ófötluðum konum og ofbeldi gegn konum af erlendum uppruna getur verið samtvinnað kynþáttahyggju og útlendingaandúð. Því betri skilning sem við öðlumst á eðli og afleiðingum ofbeldis þeim mun meiri möguleika eigum við á að uppræta það” sagði Svandís meðal annars. „Á Alþingi Íslendinga höfum við líka þurft að skoða hvaða áhrif áreitni, ofbeldi og mismunun hefur haft á stjórnmalabáttöku kvenna og að aðgengi okkar að lýðræðislegri ákvarðanatöku. Konur sem ögra ríkjandi valdakerfi mega eiga von á árásum sem einkennast af kvenfyrirlitningu og karlrembu,” sagði Svandís enn fremur. Hún benti á að mikilvægt væri að í heilbrigðiskerfinu væri unnið markvisst að því að bera kennsl á einkenni ofbeldis til að hægt væri að veita nauðsynlegan stuðning. Silja Dögg Gunnarsdóttir ræddi um kynferðislega áreitni gegn stúlkum á skólaaldri og hugsanleg áhrif hennar á heilbrigði þeirra og sérstaklega geðrænan vanda. Hún vísaði til þess að samkvæmt könnun sem hafi verið gerð í Finnlandi segist 12% drengja og 30% stúlkna á aldrinum 14 til 15 ára hafa orðið fyrir kynferðislegri áreitni undanfarið ár. Hún beindi spurningum til norrænu ráðherranna um leiðir til vinna gegn þessum vanda og möguleika á auknu norrænu samstarfi. Janis Vucans, forseti Eystrasaltsþingsins, sem var gestur á vorþinginu, sagði að Norðurlönd væru Eystrasaltsríkjunum fyrirmynd í jafnréttismálum. Hann sagði að miklar framfarir hefðu orðið á þessu sviði í síðustu árum í Eistlandi, Lettlandi og Litháen, en mörg verkefni væru eftir. Hann nefndi meðal annars að um 30% þingmanna í Eistlandi og Lettlandi væru konur og 22% í Litháen.

Á þinginu voru samþykktar tvær tillögur sem upphaflegu komu frá flokkahópi jafnaðarmanna en breyttust nokkuð í meðförum Norðurlandaráðs. Önnur tillagan gengur út á það að hvetja Norrænu ráðherranefndina til að stuðla að því að laða alþjóðleg kvikmyndaverkefni til Norðurlanda, til dæmis með því koma á fót norrænni kvikmyndanefnd. Hin snýst um að hrinda af stað norrænu tónlistarverkefni sem nefnist „Spil Nordisk” til að efla alla greinar norræns tónlistarlífs, meðal annars á þann hátt að norrænni tónlist verði gert hærra undir höfði í dagskrá norrænu almannathjónustustöðvanna. Tvær tillögur frá flokkahópi norrænna vinstri grænna, önnur um að heimila jaðarkynverundarhópum að gefa blóð og hin um að vísa ekki einstaklingum úr landi til landa þar sem öryggi þeirra og réttindum er ógnað, voru felldar.

Nokkrar nýjar þingmannatillögur voru teknar til fyrstu umræðu á þinginu, þar meðal tillaga frá flokkahópi miðjumanna um norrænt samstarf gegn heiðurskúgun, tillaga frá flokkahópi jafnaðarmanna um rafræna lyfseðla á Norðurlöndum, tillaga frá flokkahópi hægrimanna um að gera skýra grein fyrir norrænu notagildi í þingmannatillögum frá Norðurlandaráði og tillaga frá norrænum vinstri grænum um að stöðva ættleiðingar frá einræðisríkjum og ótryggum löndum.

Nefndir Norðurlandaráðs funda næst í lok júní á mismunandi stöðum á Norðurlöndum. Haustþing Norðurlandaráðs verður haldið 28–31. október í Stokkhólmi. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.norden.org.